

Seminari FMRPC

Educació a temps complet

2 i 9 de març 2017

El model d'Educació a temps complet
una contribució necessària al canvi de paradigma educatiu

1. Presentació

El passats dies 2 i 9 de març la Comissió d'educació a temps complet de la FMRPC ha organitzat un seminari de treball amb una quarantena de professionals del sector educatiu. El seminari ha sigut el tret de sortida de la nova etapa de la FMRPC per a la implementació del model d'educació a temps complet a nivell català. Una etapa d'impuls que, conjuntament amb la l'Àrea d'educació de la Diputació de Barcelona i la Fundació Jaume Bofill, es caracteritzarà en la concreció del model per tal de poder aterrar-lo i arrelar-lo en el territori i en les diferents agents educatius del país.

Els objectius estratègics del a FMRPC per aquest any 2017 son:

- Difondre el model d'educació a temps complet arribant a un públic més ampli, sobretot a docents
- Dissenyar la concreció de la proposta d'educació a temps complet incorporant unes primeres orientacions metodològiques per a docents i agents socio-educatius i participant en la de municipis (Diputació de Barcelona) i famílies.

El treball dels darrers 3 anys ha servit per una banda, per a conceptualitzar de forma global el model d'educació a temps complet i per l'altre per a estudiar-ne la seva **viabilitat**, conclouent que aquest és un model viable i desitjable a nivell català. **La voluntat de fer-ho** depèn per una banda de la voluntat política i del compromís i lideratge compartit de tots els agents, **per a saber fer-ho** caldrà formació i capacitació dels agents implicats i contemplar un disseny final adaptat a cada realitat i per últim **caldran el següents condicionants**: autonomia de centre, coordinació dins del centre, coordinació territorial i optimització i l'ampliació dels recursos. Les principals dificultats detectades a priori a les que caldrà fer front, serà la combinació de cultures professionals i la formació.

Dels elements clau del model, l'Elena Sintès en va detectar 10. En el seminari ens hem plantejat el repte de poder analitzar experiències que s'estan desenvolupant actualment i que s'aproximen al concepte d'educació a temps complet. En totes elles teníem detectades alguna d'aquestes 10 claus, però, reunien les experiències els 10 elements? Era necessari que les reunissin? Quins eren aquells elements més imprescindibles? Quins condicionants eren necessaris perquè els mecanismes metodològics i organitzatius de d'experiències fossin un èxit? Aquests han sigut els interrogants amb els que hem interpel·lat als participants.

Hem comptat amb experiències de centres educatius de primària i de secundària com l'**Escola Eduard Marquina** que ha reconvertit el seu horari escolar per adaptar-se a les necessitats educatives dels infants del seu territori. L'horari lectiu dura fins el migdia amb el servei de menjador inclòs i el centre es manté obert a les tardes amb una oferta d'activitats extraescolars per a tots els infants que no se'ls pot garantir des de casa un temps de lleure de qualitat. L'Escola, també de primària, **Puig i Segalar de Viladamat**, una escola rural que és un espai vertebrador de la vida local i ha estat generadora d'un munt d'iniciatives de dinamització educativa i comunitària del poble. I d'**Institut Joan Coromines**, que forma part de la iniciativa de Instituts a temps complet del Consorci d'Educació de Barcelona. Te la jornada compactada, i els alumnes solen acabar la seva jornada al migdia, alguns estudiants es queden al centre, acompanyats per docents. Els alumnes mengen a l' institut o a una escola propera, i després passen la tarda al seu centre, dedicant-se al repàs, o a activitats esportives, culturals i recreatives.

També dues experiències presentades des de agents del territori, doncs el concepte d'educació a temps complet implica un treball comunitari entre centres educatius, agents socio-educatius, culturals, esportius i de lleure del territori i del municipi. Així doncs, hem recollit altres experiències de treball integrat entre educació reglada i no reglada, entre lectiu i no lectiu. L'Escola **Municipal de Música del Prat**, que amb el seu programa Entre instruments fan un treball compartit i conjunt entre els mestres especialistes i els professors de l'EMM en horari lectiu, incorporant aquest programa al projecte de centre. A la vegada que s'interrelacionen amb altres entitats del barri i agents de l'entorn. L'EMM esdevé font de dinamització comunitària. Des de l'Esplai el Tricicle, ens han explicat l'experiència del **Sant Joan Despí** on des de fa temps l'Ajuntament, els esplais, entitats de lleure i les escoles del municipi treballen de forma compartida per l'educació dels infants en els diversos espais de la seva vida quotidiana. Planifiquen junts l'estiu amb els casals i les colònies. Gestionen el temps del migdia, el reforç escolar, les festes tradicionals del poble i la dinamització dels Centres Cívics on han ubicat els esplais.

Finalment l'experiència del Programa ETCÈTERA ha vingut de la mà d'un ajuntament amb llarga tradició amb aspectes relacionats amb el model d'Educació a temps complet. Des de l'**Ajuntament de Granollers** el cap d'educació ens ha explicat activitats educatives i lúdiques per a joves de 12 a 16 anys que es faran a la tarda i que són fruit de la col·laboració dels centres de secundària amb els equipaments culturals, socials i esportius de la ciutat. Etcètera és una proposta per estendre el temps educatiu fora de l'horari lectiu, amb la implicació d'entitats i espais comunitaris, centres educatius i famílies, i amb l'Ajuntament fent-ho possible i treballant per a la seva continuïtat. Aquesta és una de les experiències impulsades amb el suport de l'Àrea d'educació de la Diputació de Barcelona, dins el seu pla d'actuacions que coordinadament amb la FMRPC, està fent per l'impuls d'una educació a temps complet als territoris.

Totes les experiències han sigut molt interessant i cadascuna d'elles ha aportat valor i elements per a l'aterratge del model. Poder estudiar els condicionants de la seva viabilitat i analitzar quins son extrapolables i escalables i quins propis de cada la realitat, ens ha quedat pendent, en unes jornades on sempre esperes que el temps sigui un aliat i s'estiri mes del que realment és possible. La Fundació Jaume Bofill, dins les seves accions de suport a l'educació a temps complet, està treballant en aprofundir en elles i en l'informe que presentarà en breu, podem explorar aquests condicionants.

El 4 grups de treball, varen concloure amb els següents **elements rellevants i imprescindibles del model, a partir de les experiències.**

Grup de treball a partir de les experiències de l'Escola Eduard Marquina de Barcelona i l'Escola Puig Segalar de Viladamat

- Destacar que un centre amb una alta complexitat, però amb una junta directiva convençuda e implicada que buscava diferents estratègies per ampliar aquest temps educatiu.
- On el convenciment i la implicació del personal docent i no docent en eren clau.
- Lideratge compartit: Implicació del professorat i voluntariat, compromís ètic. Participació col·lectiva.
- Model de centre com a node d'una xarxa o com a hub.

Grup de treball a partir de l'experiència de l'INS Joan Coromines. Instituts a temps complet del Consorci d'Educació de Barcelona,

- Implicació i compromís de l'equip.
- Confiança i participació.
- Grup coordinador amb personal docent i no docent i la figura d'una tècnica d'integració social. (Propostes de millora una normativa que reguli l'entrada al centre i la participació del personal no docent)
- Implicació de l'administració en les mesures legals (cobertura legal i assegurança).
- Flexibilització de l'horari de l'equip docent i capacitat d'adaptació del centre a noves realitats.

Grup de treball a partir de les experiències de Sant Joan Despí i de L'Escola Municipal de Música el Prat de Llobregat

La de Sant Joan Despí més global i holística en el sentit que hi ha implicacions de vàries àrees de l'Ajuntament, aspectes de vida comunitària, amb un protagonisme significatiu de les entitats de lleure i amb menys implicació dels equips docents dels Centre Educatius. Tot plegat amb força anys de trajectòria.

La del Prat, amb menys recorregut, més focalitzada amb l'Escola de Música Municipal del Prat i amb una acció molt coordinada amb alguns Centres educatius de la ciutat, amb coordinació i acció compartida entre els professionals (mestres i professors de música) i amb elements de projecció a la comunitat.

- Coordinació dels actors
- Pressupost i aportació pública com element determinant.
- Reconeixement recíproc dels professionals
- Importància de compartir els projectes educatius.

Grup de treball a partir de l'experiència de l'Ajuntament de Granollers. Projectes ETCÈTERA

- Grup coordinador, diferents nivells: Grup coordinador (tècnics municipals i agents socio-educatius)/ Un segon nivell amb un representant del grup coordinador i docents dels centres educatius/ Un tercer nivell amb la creació d'un claustre de talleristes.
- Destacar el lideratge municipal i impuls de la iniciativa.
- Perfil educador dels talleristes.
- Projecte que integri el lectiu i no lectiu. (En aquesta primera fase la vinculació és perquè els docents son qui vehiculen la inscripció dels adolescents a les activitats)
- Processos organitzatius i de vinculació dels centres educatius amb les activitats facilitadors: Grup de coordinació i graella d'inscripcions.
- Alta vinculació amb l'entorn, les activitats extraescolars es desenvolupen en equipaments culturals de la ciutat i busquen la vinculació dels alumnes amb el seu entorn i l'entorn cultural de la ciutat.
- Principi d'equitat: Redueixen la manca d'accés per motius econòmics i prioritzen l'oferta a secundària perquè a nivell de ciutat és on hi ha mes mancances.

En resum:

- **El Lideratge compartit.**
- **El compromís ètic dels actors** de l'educació a temps complet.
- **Flexibilització i capacitat d'adaptació a cada realitat**, donant resposta a necessitats reals **amb convenciment i alta implicació, compromís** i confiança de tots els agents educatius.
- **L'administració, aportant** mesures legals, pressupost i aportació econòmica, facilitació dels processos. Ajuntament facilitador i lideratge i impuls.

4

Significar els elements també ens ha permès compartir un marc conceptual únic.

La segona jornada de treball s'ha centrat en identificar els **principals agents que intervenen en el model**: docents, educadors, famílies, infants, ajuntament i administració educativa.

I de nou, en quatre grups de treball hem debatut sobre els beneficis que aporta l'educació a temps complet i quins condicionants s'han de donar als centres educatius per a que sigui possible.

Beneficis que aporta especialment als infants i les seves famílies

- Més motivació perquè tenen una participació activa en el projecte
- L'educació és integral
- Més benestar per a l'Infant
- Atén i contribueix a superar vulnerabilitats

- Permet canalitzar interessos
- Possibilita de canviar de rols socials i evitar estigmes.
- Els alumnes recuperen la seva experiència i la comparteixen
- Augment de l'autoestima dels infants.
- Augment de les possibilitats de desenvolupament individual dels infants.
- Millora l'equitat
- Els infants i famílies se senten acompanyats.

Beneficis que aporta especialment als docents

- Més identificació amb el projecte.
- Compartir la responsabilitat educativa que permet als professionals sentir-se acompanyats i que treballen amb solidaritat i cooperació.
- Augmenta la motivació
- Enriqueix a les persones a nivell professional gràcies al treball conjunt amb altres perfils professionals
- Crea una major identificació com a ciutadà, com a persona compromesa.

Beneficis que aporta especialment al centre educatiu

- Genera coherència en l'acció educativa
- El centre educatiu s'obre a l'entorn
- Permet que hi hagi una riquesa de diferents agents
- Foment de la identitat col·lectiva
- Enriqueix la dinàmica de centre perquè amplia la disponibilitat de recursos educatius.
- Amplia el coneixement del territori
- Genera relacions de contacte directe.
- Permet trencar jerarquies establertes.

Beneficis que aporta a nivell social i comunitari

- Repensar l'escola.
- Crear xarxes reals
- Genera un compromís social real perquè és un projecte arrelat al territori
- Genera un sentiment de pertinença
- Crea adhesió de tota la comunitat al voltant d'un projecte compartit.
- Tota la comunitat en surt beneficiada.
- Genera noves possibilitats de ciutadania

Però què ha de passar en un centre educatiu per a que l'educació a temps complet sigui possible? Un dels propòsits de la jornada ha sigut poder iniciar la generació del coneixement necessari per a crear les orientacions metodològiques per als centres educatius. Els quatre grups de treball han aportat els següents continguts.

Respecte els diferents rols

- Implicació de famílies, alumnat, professorat, personal no docent i comunitat.
- Reconeixement recíproc de tots els professionals que hi formen part.
- Reconèixer per part de tots els professionals i agents la necessitat d'unir esforços.
- Formació inicial i continuada.
- Cohesió d'equip.
- Compromís ètic i social.
- Reducció dels corporativismes i tenir una actitud d'obertura.

Respecte la governança, el sistema organitzatiu i de coordinació

- Creació d'un equip pluridisciplinari.
- Creació d'un equip de coordinació amb agents de dins i fora del centre.
- Incorporació de la figura professional als centres que faci la coordinació de projecte.
- Conversió del consell escolar en un consell educatiu.
- Convicció i compromís del claustre en el projecte.
- Generació d'espais de reflexió, coordinació i de treball compartit.
- Reconèixer de la necessitat de dedicar temps per a poder dur a terme el projecte d'educació a temps complet .
- Fer canvis organitzatius: horaris, espai...

Respecte el projecte educatiu i model de centre

- Construcció conjunta del projecte.
- Dissenyar a partir de les necessitats i característiques de cada realitat.
- Crear un debat obert amb la comunitat educativa.
- Implicar i generar consens de la família, l'escola i l'entorn.
- Crear les condicions per a que els infants i les famílies participin en l'elaboració del projecte
- Crear un projecte educatiu integrador.
- Fer canvis metodològics: horaris, espais...
- Replantejar el currículum revaloritzant aspectes que es treballen fora de l'escola.
- Trencar amb el model actual per avançar cap a un model plural.

Respecte el marc legal i normatiu:

- Reconeixement per part de l'administració educativa de la participació d'un centre en aquest projecte.
- Creació d'un marc legal i normatiu favorable que permeti l'autonomia de centre i flexibilitat organitzativa per tal de facilitar la personalització del projecte a cada realitat.
- Tenir autonomia de gestió i autonomia financera.

Per a concloure les idees força que més han aparegut en els diferents grups de treball les resumim amb:

- ✓ **La importància del treball en equip, els objectius compartits, la interrelació i reconeixement entre els diferents agents i el colideratge**, és un dels elements que més s'han posat damunt la taula. Aquest és l'element que, segurament més està a les mans dels professionals que s'han reunit i que creuen que el model és, no només una oportunitat de millora, sinó una necessitat per a la transformació educativa, en el qual ha d'existir indiscutiblement un compromís de totes les parts amb un alt component ètic i social.

La voluntat de tots agents educatius és un dels trets indiscutibles, però com hem recollit en les aportacions del seminari **l'administració pública ha d'assumir la seva part de responsabilitat i el seu rol**, facilitar els aspectes legals i organitzatius que li pertoquin, ajudar en la planificació de recursos i la seva reorganització, facilitar partides pressupostàries necessàries i no només respecti les iniciatives del territori, sinó que les potenciï.

- ✓ **Per crear ecosistemes d'aprenentatge cal tota la comunitat** i en les conclusions de la segona sessió va sortir, especialment, que cal buscar la **implicació de les famílies** en el model, quina ha de ser la seva aportació, han de participar en el colideratge? Son imprescindibles perquè tingui sentit l'educació a temps complet? Son nous interrogants que haurem de poder pensar i reflexionar en posteriors sessions de treball. En les que també haurem d'aprofundir en **el rol dels infants i adolescents**, ells son el centre del model i totes les actuacions s'han de fer sota aquesta mirada, però com podem fer-los partícips i no usuaris del model? Entomem aquests nous reptes i seguim per aprofundir en la concreció.

Des de la FMRPC aquest han de ser els següents passos:

- **Avançar en la concreció del model i en les orientacions metodològiques** necessàries.
- **Generar la documentació de suport necessària** que esdevingui un recurs **per a orientar la implementació**.
- **Anar a territori**, perquè juntament als principis genèrics de l'educació a temps complet, caldrà adaptar-se a les necessitats de cada realitat.
- **Treballar per a impulsar la implicació i motivació** dels professionals, especialment els **equips docents**.
- Detectar allò que cal demanar-li a l'administració educativa i **donar suport als municipis per orientar les seves actuacions allà on més sigui necessari**.
- Pensar quin ha de ser el rol de les famílies, juntament amb les famílies.
- Donar veu als infants i adolescents en un model que és per ells, per donar una millor resposta a les seves necessitats formatives.

Diputació
Barcelona

2. Participants

En el seminari han participat:

Albert Solè Fuentes	<i>Ajuntament Granollers</i>
Marta Donés Martínez	<i>Associació Trèvol</i>
Núria Larroya Gordo	<i>Casal del Mestre Santa Coloma Gramanet</i>
Dolors Vique	<i>CCOO Educació</i>
Manel Pulido	<i>CCOO Educació</i>
Imma Adell Meseguer	<i>CEB</i>
Maria Prat López	<i>Col.Legi D'educadores I Educadors Socials De Catalunya</i>
Elisabeth Arpal Salvador	<i>Col.legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya</i>
David Martín Vicent	<i>Escola Eduard Marquina</i>
Miquel Payaró	<i>Escola Puig Segalar de Viladamat</i>
Josep Riera Abad	<i>CGT Ensenyament</i>
LAURA AUBESO SALES	<i>Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya</i>
Pilar Roca Oriol	<i>Col·legi de Pedagogs de Catalunya</i>
Gemma Sambola Mañé	<i>Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya</i>
Àngel Casajús Lacosta	<i>Col·legi de Pedagogs de Catalunya</i>
Oscar Pascual Sorribes	<i>Diputació de Barcelona. Gerència de Serveis d'Educació</i>
Anna Comas A4bós	<i>Escola La Maquinista</i>
Cristina Chamorro	<i>Escoltes Catalans</i>
Glòria Pedró Villarino	<i>Esplai El Tricicle - Fundació Catalana de l'Esplai</i>
Alexandre Bello I Abellà	<i>Fapac</i>
Andres M. Encinas	<i>FaPaC</i>
Anna Morelló Just	<i>FMRPC – Àmbit secundària</i>
Pilar Gargallo	<i>FMRPC</i>
Jaume Aguilar	<i>FMRPC - MEM</i>
Teresa Ciurana	<i>FMRPC</i>
Emma Cortés	<i>FMRPC – Tècnica ETC</i>
Maria Asensio Albà	<i>Fundació Escolta Josep Carol - Escoltes Catalans</i>
Mònica Nadal	<i>Fundació Jaume Bofill</i>
Marina Valladares	<i>Fundació SER.GI i MRP de Girona</i>
Albert Quintana	<i>Fundació SER.GI i MRP de Girona</i>
Carles Barba Boada	<i>Fundesplai</i>
Jose González	<i>Fundesplai</i>
Remei Fabregat Fernández	<i>Col.legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya</i>
Dolors Bastida i Soriano	<i>IE Costa i Llobera</i>
Domi Pérez Martínez	<i>INS Joan Coromines</i>
Javier Marsá Valdovinos	<i>INS Joan Coromines</i>
Rebeca Miralles Alcazar	<i>INS Joan Coromines</i>

Diputació
Barcelona

Mercè Berengueras Pont	<i>Inspecció d'Educació a Barcelona ciutat</i>
Elena Sintès	<i>Institut Infància i adolescència</i>
Pilar Calçada	<i>FMRPC</i>
Héctor Ramos Utiel	<i>MRP Garraf</i>
Maribel de la Cerda Toledo	<i>Pedagoga</i>
Jordi Maduell	<i>RELLA, Associació de Mestres i Professorat Jubilats</i>
Jesus Martín Rivera	<i>UGT de Catalunya</i>
Pepi Garcia Lorenzo	<i>UGT de Catalunya</i>
Enric Prats	<i>Universitat de Barcelona</i>
Carina Rivas	<i>Universitat de Barcelona</i>
Raquel Sercós	<i>Universitat de Barcelona</i>
Jaume Carbonell	<i>UVIC Facultat d'Educació</i>

Amb el suport dels membres de la comissió d'Educació a Temps Complet i la Diputació de Barcelona.

Estructura del seminari:

Sessió 1: 2 de març

Sessió 2: 9 de març

Horari: 16:30h a 19:30h

Lloc: FMRPC, Av. Drassanes 3. Barcelona